

Jaarrekening 2016

Stichting Scholengroep Spinoza

Leidschendam-Voorburg

6 juni 2017

INHOUDSOPGAVE

	Grondslagen voor de jaarrekening	3
	Jaarrekening	
A.1.1	Balans per 31 december 2016 na resultaatbestemming	6
A.1.2	Staat van baten en lasten over 2016	7
A.1.3	Kasstroomoverzicht over het jaar 2016	8
A.1.4	Toelichting behorende bij de balans per 31 december 2016	9
A.1.5	Toelichting behorende bij de staat van baten en lasten over 2016	15
A.1.6	Verbonden partijen	18
A.1.8	Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector	19
	Overige gegevens	
	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	20
	Voorstel resultaatbestemming 2016	21
	Gebeurtenissen na balansdatum	22

GRONDSLAGEN VOOR DE JAARREKENING

Algemeen

Activiteiten

De organisatie is een scholengroep voor Voortgezet onderwijs te Leidschendam-Voorburg; de voornaamste activiteiten van onze stichting bestaan uit het verzorgen van kwalitatief hoogstaand en pluriform voortgezet onderwijs in Leidschendam-Voorburg en omstreken.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De jaarrekening over 2016 is opgesteld conform de richtlijnen van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en overeenkomstig de verslaggevingsvoorschriften en bepalingen zoals weergegeven in Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Tevens is Richtlijn 660 van de Raad voor de Jaarverslaggeving gevolgd. In deze richtlijn zijn voor de sector presentatie-, waarderings- en verslaggevingsvoorschriften opgenomen.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva gewaardeerd tegen nominale waarde.

Alle bedragen zijn in euro's.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en vooronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en passiva, alsmede van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en vooronderstellingen worden voortdurend beoordeeld.

Financiële instrumenten

Algemeen

De stichting maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die de stichting blootstellen aan rente-, krediet- en liquiditeitsrisico's. Deze betreffen financiële instrumenten die in de balans zijn opgenomen. De stichting handelt niet in financiële derivaten en heeft procedures en gedragslijnen om de omvang van het kredietrisico bij elke tegenpartij of markt te beperken. Bij het niet nakomen door een tegenpartij van aan de stichting verschuldigde betalingen blijven eventuele daaruit voortvloeiende verliezen beperkt tot de marktwaarde van de desbetreffende instrumenten. De contractwaarde of fictieve hoofdsommen van de financiële instrumenten zijn slechts een indicatie van de mate waarin van dergelijke financiële instrumenten gebruik wordt gemaakt en niet van het bedrag van de kredietrisico's en marktrisico's.

Reële waarde

De reële waarde van de meeste in de balans verantwoorde financiële instrumenten, waaronder vorderingen, liquide middelen en kortlopende schulden, benadert de boekwaarde ervan. De reële waarde van de overige in de balans verantwoorde financiële instrumenten wijkt niet materieel af van de boekwaarde.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname.

De bestede subsidies in verband met de aanschaf van (materiële) vaste activa worden in mindering gebracht op de materiële vaste activa. Voor de kosten van periodiek groot onderhoud wordt een voorziening gevormd.

Het systeem van afschrijvingen is als volgt:	%
- Gebouwen	3%
- Verbouwingen	10%
- Meubilair/gymzaalinrichting/machines/	7%
- ICT	20%
- Lockers	7%
- Stoffering	7%
- Overig	20%
- Activeringsgrens	500 euro

GRONDSLAGEN VOOR DE JAARREKENING

Financiële vaste activa

Onder de financiële vaste activa zijn uitsluitend waarborgsommen verantwoord. Deze zijn opgenomen tegen nominale waarde.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen en overlopende activa worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht.

Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Liquide middelen die niet ter directe beschikking staan worden verwerkt onder de vorderingen. Liquide middelen die gedurende langer dan 12 maanden niet ter directe beschikking staan van de stichting worden verwerkt onder de financiële vaste activa.

Eigen vermogen

Onder het eigen vermogen worden de algemene reserves en bestemmingsreserves gepresenteerd. De algemene reserve bestaat uit de reserves die ter vrije beschikking staan van het Bestuur. Indien een beperktere bestedingsmogelijkheid door de organisatie is aangebracht, dan is het aldus afgezonderde deel van het eigen vermogen aangeduid als bestemmingsreserve.

Voorzieningen

Voorziening groot onderhoud

De voorziening ter gelijkmatige verdeling van lasten voor groot onderhoud van gebouwen wordt bepaald op basis van de te verwachten kosten over een reeks jaren. De voorziening wordt lineair opgebouwd. Het uitgevoerde onderhoud wordt ten laste van deze voorziening gebracht.

Spaarverlof uit persoonlijk budget

De voorziening spaarverlof is gevormd voor personeelsleden die vanuit hun persoonlijk budget uren sparen om deze op een later moment op te nemen.

Uitgestelde beloningen jubilea

Op basis van Richtlijn 271 van de Raad voor de Jaarverslaggeving is een voorziening opgenomen voor verplichtingen uit hoofde van toekomstige uitkeringen bij ambtsjubilea van personeelsleden. De lasten worden geboekt op salariskosten.

Langlopende schulden

Schulden met een resterende looptijd van langer dan één jaar worden aangeduid als langlopend. Schulden worden gewaardeerd tegen een reële waarde.

Kortlopende schulden

Dit betreffen schulden met een op balansdatum resterende looptijd van ten hoogste één jaar. Kortlopende schulden worden gewaardeerd tegen de reële waarde.

Overlopende passiva

De overlopende passiva betreffen vooruit ontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegerekend en nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder de andere kortlopende schulden zijn te plaatsen.

De bestede subsidies in verband met de aanschaf van (materiële) vaste activa worden gepassiveerd onder de overlopende passiva.

Deze subsidies worden tijdsevenredig over de geschatte economische levensduur van deze activa ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht.

GRONDSLAGEN VOOR DE JAARREKENING

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Bij de bepaling van het exploitatieresultaat gelden de volgende beginselen: lasten (en baten) zijn toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten worden slechts opgenomen voorzover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Lasten en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar worden verwerkt als zij voor het bekendmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Rijksbijdragen

De ontvangen (normatieve) rijksbijdrage en de niet-geoordeelde OCW-subsidies (vrij besteedbare doelsubsidies zonder verrekeningsclausule) worden in het jaar waarop de toekenningen betrekking hebben volledig verwerkt als bate in de staat van baten en lasten.

Geoordeelde OCW-subsidies met een vrij besteedbaar overschot (doelsubsidies waarbij het overschot geen verrekeningsclausule heeft) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord naar rato van de voortgang van de gesubsidieerde activiteiten. Het deel van de subsidies waar nog geen activiteiten voor zijn verricht per balansdatum worden verantwoord onder de overlopende passiva.

Geoordeelde OCW-subsidies (doelsubsidies met verrekeningsclausule) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord in het jaar ten laste waarvan de gesubsidieerde lasten komen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva zolang de bestedingstermijn nog niet is verlopen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de kortlopende schulden zodra de bestedingstermijn is verlopen op balansdatum.

Personeel

De stichting heeft een toegezegde-pensioenregeling. Deze regeling wordt gefinancierd door afdrachten aan de pensioenuitvoerder, te weten het bedrijfstakpensioenfonds ABP. De pensioenverplichtingen worden gewaardeerd volgens de 'toegezegde bijdrage-regeling'. Dit betekent dat de over het jaar verschuldigde premies als kosten worden verantwoord.

De risico's van loonontwikkeling, prijsindexatie en beleggingsrendement op het fondsvermogen zullen mogelijk leiden tot toekomstige aanpassingen in de jaarlijkse bijdragen aan het pensioenfonds. Deze risico's komen niet tot uitdrukking in een in de balans opgenomen voorziening. Informatie over eventuele tekorten en de gevolgen hiervan voor de pensioenpremies in de toekomstige jaren is niet beschikbaar.

Voor toekomstige jubilea van personeelsleden is een voorziening gevormd. Deze is gebaseerd op het aantal personeelsleden en een vastgesteld gemiddeld bedrag per personeelslid.

De verplichtingen die voortvloeien uit de cao regelgeving ten aanzien van het persoonlijk budget, zijn verwerkt in een voorziening.

Grondslagen voor de opstelling van het geconsolideerd kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen. Ontvangen en betaalde interest worden opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

A 1.1 BALANS PER 31 DECEMBER 2016 (NA RESULTAATBESTEMMING)

	2016		2015	
	€	€	€	€
Vaste activa				
1.2 Materiële vaste activa		5.583.390		5.299.001
1.3 Financiële vaste activa		<u>1.716</u>		<u>1.716</u>
		5.585.106		5.300.717
Vlottende activa				
1.5 Vorderingen		3.702.952		3.378.899
1.7 Liquide middelen		<u>10.424.836</u>		<u>8.735.628</u>
		14.127.788		12.114.527
		<u>19.712.894</u>		<u>17.415.244</u>
Eigen vermogen				
2.1 Eigen vermogen		10.226.800		9.465.562
2.2 Voorzieningen		3.088.596		1.742.650
Langlopende schulden				
		263.368		283.360
2.4 Kortlopende schulden		6.134.130		5.923.672
		<u>19.712.894</u>		<u>17.415.244</u>

A 1.2 STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2016

	2016		Begroting 2016		2015	
	€	€	€	€	€	€
Baten						
3.1 Rijksbijdragen	44.615.258		43.016.958		43.366.670	
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	567.666		144.452		388.752	
3.5 Overige baten	<u>2.219.634</u>		<u>2.231.606</u>		<u>2.053.214</u>	
		<u>47.402.558</u>		<u>45.393.016</u>		<u>45.808.637</u>
Totaal baten		<u>47.402.558</u>		<u>45.393.016</u>		<u>45.808.637</u>
Lasten						
4.1 Personeelslasten	37.142.968		35.793.476		34.139.711	
4.2 Afschrijvingen	1.132.603		1.160.988		1.093.464	
4.3 Huisvestingslasten	2.655.566		2.568.001		2.428.183	
4.4 Overige lasten	<u>5.745.421</u>		<u>5.583.026</u>		<u>4.918.315</u>	
		<u>46.676.558</u>		<u>45.105.490</u>		<u>42.579.673</u>
Totaal lasten		<u>46.676.558</u>		<u>45.105.490</u>		<u>42.579.673</u>
Saldo baten en lasten		726.000		287.526		3.228.964
5 Financiële baten en lasten		<u>35.238</u>		<u>3.000</u>		<u>52.492</u>
Nettoresultaat		<u><u>761.238</u></u>		<u><u>290.526</u></u>		<u><u>3.281.456</u></u>

A 1.3 KASSTROOMOVERZICHT OVER 2015 (OPGESTELD VOLGENS DE INDIRECTE METHODE)

	2016		2015	
	€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Resultaat		726.000		3.228.964
Aanpassingen voor:				
- afschrijvingen	1.132.603		1.093.464	
- mutaties voorzieningen	1.345.946		613.103	
		2.478.549		1.706.567
Veranderingen in vlottende middelen:				
- vorderingen	-324.053		-129.076	
- schulden	210.457		-80.439	
		-113.596		-209.515
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		3.090.953		4.726.016
Ontvangen interest	47.217		65.316	
Betaalde interest	-11.979		-12.824	
		35.238		52.492
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		3.126.191		4.778.509
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investerings in materiële vaste activa	-1.416.992		-1.441.099	
Investerings in financiële vaste activa	0		-	
		-1.416.992		-1.441.099
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		-1.416.992		-1.441.099
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		-19.992		-19.992
Mutatie liquide middelen		1.689.208		3.317.418
Stand liquide middelen per 1 januari		8.735.628		5.418.210
Stand liquide middelen per 31 december		10.424.836		8.735.628
Mutatie liquide middelen		1.689.208		3.317.418

A 1.4 TOELICHTING BEHORENDE TOT DE BALANS PER 31 DECEMBER 2016**1.1 Materiële vaste activa**

	Aanschaf- prijs	Cumula- tieve afschrij- vingen	Boek- waarde per 1 januari	Inves- teringen	Bijzondere waarde- verminde- ringen	Afschrij- vingen	Boek- waarde per 31 december
	€	€	€	€	€	€	€
1.1.1. Terreinen	136.985	-	136.985	-	-	-	136.985
1.1.2. Gebouwen	7.870.772	6.721.886	1.148.886	-	-	115.815	1.033.071
1.1.3. Inventaris en apparatuur	22.351.801	18.338.672	4.013.129	1.416.992	-	1.016.788	4.413.333
Totaal	30.359.558	25.060.558	5.299.001	1.416.992	-	1.132.603	5.583.390

OZB en verzekerde waarde gebouwen/terreinen**OZB waarde Peildatum**

Bestuursbureau, Van Tuyll van Serooskerkenstraat 77-85 te Voorburg	341.000	1-1-2016
Dalton Voorburg, Loolaan 125 te Voorburg	5.724.000	1-1-2016
Dalton Voorburg, Parkweg Voorburg (dienstwoning)	165.000	1-1-2016
Francois Vatel, Granaathorst 20 te Den Haag	5.775.000	1-1-2016
Gymnasium Novum, A.v.d.Leeuwkade 1 te Voorburg	4.112.000	1-1-2016
St-Maartenscollege, A.v.d.Leeuwkade 14 te Voorburg	7.124.000	1-1-2016
St-Maartenscollege, dienstwoning te Voorburg	228.000	1-1-2016
Veurs Lyceum, Burg. Kolfshotenlaan 5 te Leidschendam	4.931.000	1-1-2016
SGCL, Fluitpolderplein 9 te Leidschendam	3.491.000	1-1-2016
Veurs Voorburg, Van Horvettestraat te Voorburg	2.393.000	1-1-2016
s-Gravendreefcollege, Kl. Voskuildreef 135 te Den Haag	7.675.000	1-1-2016

Het gebouw Loolaan 125 en Van Tuyll van Serooskerkenstraat 77 - 85 is in economische eigendom; de overige gebouwen in juridisch eigendom, waarbij het economisch claimrecht bij de Gemeente Leidschendam-Voorburg en Den Haag ligt.

1.2. Financiële vaste activa

	31-12-2016	31-12-2015
	€	€
1.2.1. Waarborgsommen	1.716	1.716
1.3. Vorderingen		
1.3.1. Debiteuren	409.233	431.927
af: voorziening	(88.623)	(64.068)
1.3.2. Vordering Ministerie OCenW	320.610	367.859
1.3.3. Belastingen	2.611.295	2.523.586
1.3.4. Vordering onverschuldigde betaling	-	-
1.3.5. Overige vorderingen	3.023	-
1.3.6. Overlopende activa	763.000	466.362
Totaal vorderingen	5.024	21.092
	3.702.952	3.378.899

De looptijd van de debiteuren is < dan één jaar. De voorziening betreft een voorziening voor oninbaarheid van ouderbijdragen.

Vordering Ministerie OC en W

Toegekende bekostiging personele lumpsum 2016 d.d. 22-11-2016 beschikingsnummers 721715-2, 721921-2, 721900-2 en 721756-2 bedraagt in totaal € 34.817.261,49. Maximaal 7,5% wordt als vordering opgenomen, dit bedraagt

2.611.295

1.4. Liquide middelen

1.4.1. Kasmiddelen	23.258	14.857
1.4.2. Banktegoeden	10.401.578	8.720.771
Totaal liquide middelen	10.424.836	8.735.628

De liquide middelen staan geheel ter vrije beschikking van Scholengroep Spinoza.

A 1.5 TOELICHTING BEHORENDE TOT DE BALANS PER 31 DECEMBER 2016**2.1 Eigen vermogen**

	Saldo 1 januari 2016	Resultaat	Overige mutaties	Saldo 31 december 2016
	€	€	€	€
2.1.1. Algemene reserve (publiek)	7.763.491	(257.264)	-	7.506.227
2.1.2. Bestemmingsreserve (publiek)				
Bapospaarverloven	37.741	-	-	37.741
Jonge leerkrachten	-	-	-	-
	37.741	-	-	37.741
2.1.3. Bestemmingsreserve (publiek)				
Reserves scholen (publiek) *	1.664.330	1.018.502	-	2.682.832
Totaal eigen vermogen	9.465.562	761.238	-	10.226.800

* De reserves scholen betreffen de reserves per school als onderdeel van de algemene reserve. Aangezien de interne rapportagecyclus op schooljaar is gebaseerd, betreffen dit de standen per 31 juli 2016

	Stand per 1 januari 2016	Dotaties 2016	Onttrek- kingen 2016	Vrijval 2016	Stand per 31 decem- ber 2016	Kortlopend deel < 1 jaar	Langlopend deel > 1 jaar
	€	€	€	€	€	€	€
2.2 Voorzieningen							
2.2.1 Onderhoudsvoorziening	1.009.515	445.659	520.487	-	934.687	-	934.687
2.2.2 Overige voorzieningen	733.135	1.490.579	69.805	-	2.153.909	-	2.153.909
Totaal	1.742.650	1.936.238	590.292	-	3.088.596	-	3.088.596

De overige voorzieningen zijn als volgt opgebouwd:

Jubilea	340.200
WW-verplichtingen	250.000
WGA	1.000.000
Spaarverlof persoonlijk budget	563.709
	<u>2.153.909</u>

De voorziening jubilea is gebaseerd op de berekening van mogelijke verplichtingen uit hoofde van jubilea in de toekomst. De voorziening spaarverlof persoonlijk budget is berekend op basis van de gespaarde uren van medewerkers uit hoofde van het persoonlijk budget. De voorziening WW verplichtingen bevat de verwachte uitkeringskosten voor individuele personen. Scholengroep Spinoza is eigen risico drager voor langdurige ziekte en Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsongeschikten (WGA)-vast. Salariskosten bij langdurige ziekte en bij gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid van medewerkers met een vast dienstverband komen daarom voor eigen rekening. De voorziening WGA betreft de te verwachte kosten voor medewerkers die arbeidsongeschikt zijn geraakt en waarvan de verwachting is dat zij dit blijven.

2.3. Langlopende schulden	Stand per 1 januari 2016	Aflossing 2016	Stand per 31 december 2016	looptijd	rente %
	€	€	€		
2.3.1. Kredietinstellingen					
Hypothecaire geldlening o/g Rabobank	283.360	19.992	263.368	2030	4,3

Het kortlopende deel van deze lening betreft het in dat jaar af te lossen deel. Als zekerheid is pandrecht verleend op het pand Van Tuyll van Serooskerkenstraat 77-85 te Voorburg. De aflossing voor de komende 5 jaren bedraagt € 99.960. Het bedrag dat langer dan 5 jaren uitstaat bedraagt € 163.408.

A 1.5 TOELICHTING BEHORENDE TOT DE BALANS PER 31 DECEMBER 2016

2.4 Kortlopende schulden	31-12-2016	31-12-2015
	€	€
2.4.1 <i>Crediteuren</i>	984.723	1.130.548
2.4.2 <i>Belastingen en premies sociale verzekeringen</i>		
Loonheffing	1.613.513	1.559.353
BTW	9.773	24.062
Totaal belastingen en premies sociale verzekeringen	1.623.286	1.583.416
2.4.3 <i>Schulden terzake van pensioenen</i>	383.625	379.384
2.4.4 <i>Overige kortlopende schulden en overlopende passiva</i>		
Vooruit ontvangen subsidies OCenW	364.661	444.998
Vooruit ontvangen subsidies samenwerkingsverband	-	-
Vooruitontvangen overig	884.674	919.978
Vakantiegeld en -dagen/bindingsstoelage	1.356.569	1.208.119
Nog te ontvangen facturen	24.657	65.277
Overige	511.937	191.953
Totaal overige kortlopende schulden en overlopende passiva	3.142.498	2.830.325
Totaal kortlopende schulden	6.134.132	5.923.672

A 1.5 TOELICHTING BEHORENDE TOT DE BALANS PER 31 DECEMBER 2016

Model G Verantwoording subsidies

G1 Subsidies zonder verrekeningsclausule

Omschrijving	Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Bedrag toewijzing	Ontvangen t/m verslagjaar	Prestatie afgerond
			EUR	EUR	
zij -instroom	2015/2/411944	20-8-2015	20.000	20.000	ja
Lerarenbeurs	6/648/05713	25-7-2016	3.132	3.132	nee
Lerarenbeurs	6/660/06776	25-7-2016	5.304	5.304	nee
Lerarenbeurs	6/592/97750	1-8-2016	10.022	10.022	nee
Lerarenbeurs	6/681/09368	8-8-2016	5.930	5.930	nee
Lerarenbeurs	6/629/03456	25-7-2016	4.134	4.134	nee
Lerarenbeurs	6/619/02947	25-7-2016	4.092	4.092	nee
Lerarenbeurs	6/639/04615	25-7-2016	9.020	9.020	nee
Lerarenbeurs	6/182/39999	25-7-2016	1.462	1.462	nee
Lerarenbeurs	6/602/00606	25-7-2016	7.016	7.016	nee
Lerarenbeurs	6/676/08568	25-7-2016	835	835	nee
Lerarenbeurs	6/595/99070	25-7-2016	5.345	5.345	nee
Lerarenbeurs	6/665/07327	25-7-2016	5.638	5.638	nee
Lerarenbeurs	6/672/07946	25-7-2016	5.345	5.345	nee
Lerarenbeurs	6/643/05082	20-9-2016	3.675	3.675	nee
Lerarenbeurs	6/595/99101	25-7-2016	4.677	4.677	nee
Lerarenbeurs	6/653/06207	25-7-2016	6.013	6.013	nee
Lerarenbeurs	6/642/04988	25-7-2016	10.022	10.022	nee
Lerarenbeurs	6/606/01455	25-7-2016	10.022	10.022	nee
Lerarenbeurs	6/598/00091	25-7-2016	9.020	9.020	nee
Lerarenbeurs	6/655/06406	25-7-2016	4.009	4.009	nee
Lerarenbeurs	2/122/27600	15-7-2014	5.843	5.843	nee
Lerarenbeurs	6/593/98721	25-7-2016	4.343	4.343	nee
Lerarenbeurs	6/617/02722	25-7-2016	9.020	9.020	nee
Lerarenbeurs	6/654/06271	25-7-2016	5.846	5.846	nee
Lerarenbeurs	6/648/05730	30-9-2016	4.009	4.009	nee
Lerarenbeurs	6/653/06222	25-7-2016	4.009	4.009	nee
Lerarenbeurs	6/604/01135	25-7-2016	10.022	10.022	nee
Totaal			<u>177.808</u>	<u>177.808</u>	

G2 Subsidies met verrekeningsclausule

G2a Aflopend per ultimo verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Bedrag toewijzing	Ontvangen t/m verslagjaar	Totale kosten	Te verrekenen
			EUR	EUR	EUR	EUR
Totaal						

G2b Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Bedrag toewijzing	Saldo 1-1-2016	Ontvangen in verslagjaar	Lasten in verslagjaar	Totale kosten 31-12-2016	Saldo nog te besteden 31-12-2016
			EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Totaal								

Gemeentelijke subsidies 2016

Kenmerk subsidie	Datum	Activiteit*	Toegekend bedrag	Ontvangen voorschot	Realisatie	Toelichting
ABBA/VL/4594	10-mei-16	Sportief Gezond 2015	7.000	7.000	6.997	
VOS-1022		Schoolsportcoördinator vo	27.500	27.500	29.857	
VOS-1022		GOA-welzijn vo	5.074	5.074	3.987	
Saldo			39.574	39.574	40.841	

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Voor leermiddelen (boeken), huisvesting (schoonmaak, energie), ICT (netwerk, hardware, software) en P&O (verzekeringen) zijn contracten afgesloten met leveranciers voor meerdere jaren.

Verder zijn er geen niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen.

A 1.5 TOELICHTING BEHORENDE TOT DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER HET JAAR 2016

	2016		Begroting 2016		2015	
	€	€	€	€	€	€
3.1 Rijksbijdragen						
3.1.1 Rijksbijdragen OCW						
Lumpsum bijdrage personeel	34.894.910		33.689.630		33.794.477	
Lumpsum bijdrage materieel	5.003.248		4.928.769		4.914.524	
		<u>39.898.158</u>		<u>38.618.399</u>		<u>38.709.001</u>
3.1.2 Rijksbijdragen OCW (overig)						
Additionele subsidie personeel	2.919.704		2.646.775		2.876.602	
Additionele subsidie materieel	1.797.396		1.751.784		1.781.068	
		<u>4.717.100</u>		<u>4.398.559</u>		<u>4.657.670</u>
Totaal rijksbijdragen OC en W		<u><u>44.615.258</u></u>		<u><u>43.016.958</u></u>		<u><u>43.366.670</u></u>
3.2 Overige overheidsbijdragen en subsidies						
3.2.1 Gemeentelijke bijdragen en subsidies						
Gemeentelijke bijdrage personeel	102.659		49.146		83.639	
Gemeentelijke bijdrage materieel	9.423		42.638		18.261	
Overige gemeentelijke bijdragen	455.584		52.669		286.852	
		<u>567.666</u>		<u>144.452</u>		<u>388.752</u>
Totaal overheidsbijdragen		<u><u>567.666</u></u>		<u><u>144.452</u></u>		<u><u>388.752</u></u>
3.3. Overige baten						
3.3.1 Ouderbijdragen algemeen						
Ouderbijdragen projecten	1.011.442		992.727		931.288	
	<u>806.873</u>		<u>762.952</u>		<u>761.665</u>	
		1.818.315		1.755.679		1.692.952
3.5.4 Boeken en materialen						
Verhuur onroerende zaken	41.092		33.633		48.271	
Verhuur onroerende zaken	131.466		104.712		117.195	
Detachering personeel	30.877		56.080		27.589	
Verkoop	46.465		40.352		42.513	
Overige	151.419		241.151		124.694	
		<u>401.319</u>		<u>475.927</u>		<u>360.262</u>
Totaal overige baten		<u><u>2.219.634</u></u>		<u><u>2.231.606</u></u>		<u><u>2.053.214</u></u>

A 1.5 TOELICHTING BEHORENDE TOT DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER HET JAAR 2016

	2016		Begroting 2016		2015	
	€	€	€	€	€	€
4.1 Personeelslasten						
Brutolonen en salarissen	26.732.433		26.780.978		25.488.523	
Sociale lasten	3.248.423		3.319.292		3.159.102	
Pensioenpremies	3.348.307		3.493.206		3.324.623	
Af: Uitkeringen	<u>(74.099)</u>		<u>(150.000)</u>		<u>(139.513)</u>	
4.1.1 Lonen en salarissen		33.255.064		33.443.476		31.832.736
Netto vergoedingen	432.336		500.000		488.555	
Personeel niet in loondienst	837.185		900.000		819.578	
Overige lasten	<u>2.618.383</u>		<u>950.000</u>		<u>998.842</u>	
4.1.2 Overige personele lasten		<u>3.887.904</u>		<u>2.350.000</u>		<u>2.306.975</u>
Totaal personeelslasten		<u><u>37.142.968</u></u>		<u><u>35.793.476</u></u>		<u><u>34.139.711</u></u>
Het aantal Fte's per 31-12-2016 bedraagt: 486 (per 31-12-2015: 461).						
4.2 Afschrijvingen op materiële vaste activa						
Terreinen	-		-		-	
Resultaat op afschrijvingen	-		-		20.511	
Gebouwen	115.815		109.239		117.311	
4.2.2 Inventaris en apparatuur	<u>1.016.788</u>		<u>1.051.749</u>		<u>955.642</u>	
Totaal afschrijvingen		<u><u>1.132.603</u></u>		<u><u>1.160.988</u></u>		<u><u>1.093.464</u></u>
4.3 Huisvestingslasten						
4.3.1 Huur	226.115		215.917		228.083	
4.3.2 Dotatie onderhoudsvoorziening	617.000		449.999		445.659	
4.3.3 Onderhoud	257.469		300.552		265.615	
4.3.4 Energie en water	492.739		560.017		485.582	
4.3.5 Schoonmaakkosten	786.157		729.029		751.939	
4.3.6 Heffingen	26.135		68.508		24.886	
4.3.7 Overige	<u>249.951</u>		<u>243.979</u>		<u>226.420</u>	
Totaal huisvestingslasten		<u><u>2.655.566</u></u>		<u><u>2.568.001</u></u>		<u><u>2.428.183</u></u>

A 1.5 TOELICHTING BEHORENDE TOT DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER HET JAAR 2016

	2016		Begroting 2016		2015	
	€	€	€	€	€	€
4.4 Overige lasten						
4.4.1 Administratie- en beheerslasten *)	1.431.600		1.588.057		1.034.726	
4.4.2 Inventaris, apparatuur en leermiddelen	2.673.972		2.356.663		2.392.516	
4.4.3 Dotatie overige voorzieningen	119.453		119.453		92.810	
4.4.4 Overige	1.520.396		1.518.853		1.398.263	
		<u>5.745.421</u>		<u>5.583.027</u>		<u>4.918.315</u>
5 Financiële baten en lasten						
5.1 Rentebaten	47.217		3.000		65.316	
5.2 Rentelasten	<u>-11.979</u>		<u>0</u>		<u>-12.824</u>	
Totaal financiële baten en lasten		<u>35.238</u>		<u>3.000</u>		<u>52.492</u>

*) In het boekjaar zijn de volgende bedragen aan accountantshonoraria ten laste van het resultaat gebracht:

	2016		2015	
	€	€	€	€
Controle van de jaarrekening	28.514		28.435	
Andere controlewerkzaamheden	1.815		-	
Fiscale advisering/	151		655	
Andere niet-controlediensten	-		-	
		<u>30.480</u>		<u>29.090</u>

A 1.6 VERBONDEN PARTIJEN

Naam:	Juridische vorm:	Statutaire zetel:	Code activiteiten:	Eigen vermogen 31-		Art 2:403 BW/ consolidatie	Deelname
				12-2016	resultaat jaar 2016		
Maartens Contractonderwijs	stichting	Voorburg	1	56.285		nee	nvt
Contractonderwijs Dalton-Vatel	stichting	Voorburg	4	nvt	nvt	nee	nvt
Vrienden van het Novum	stichting	Voorburg	4	nvt	nvt	nee	nvt

Bij deze verbonden partijen heeft Scholengroep Spinoza geen overheersende zeggenschap.

Scholengroep Spinoza

A 1.7 WET NORMERING BEZOLDIGING TOPFUNCTIONARISSEN PUBLIEKE EN SEMIPUBLIEKE SECTOR

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Stichting Scholengroep Spinoza van toepassing zijnde regelgeving: het WNT-maximum voor het onderwijs. Deze klasseindeling is gebaseerd op de uitkomsten van de complexiteitsvragen die als volgt zijn vastgesteld:

Gemiddelde totale baten	6
Gemiddeld aantal studenten	3
Gewogen aantal onderwijssoorten	3
Totaal aantal complexiteitspunten	<u>12</u>

Het bezoldigingsmaximum in 2016 voor Stichting Scholengroep Spinoza is € 140.000. Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Het individuele WNT-maximum voor de leden van de Raad van Toezicht bedraagt voor de voorzitter 15% en voor de overige leden 10% van het bezoldigingsmaximum, berekend naar rato van de duur van het dienstverband. Voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking geldt met ingang van 1 januari 2016 voor de eerste 12 maanden een afwijkende normering, zowel voor de duur van de opdracht als voor het uurtarief.

Vermelding alle bestuurders met dienstbetrekking

Functie	Naam	Omvang dienstverband in FTE	boekjaar	Beloning	Belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen	Voorziening en beloning betaalbaar op termijn	Uitkeringen wegens beëindiging v/h dienstverband
Voorzitter College van Bestuur (voor onbepaalde tijd)	P.A.W. Lamers	1,0	2016	*) 127.568	-	14.690	nvt
		1,0	2015	121.101	-	15.132	nvt

*) Op de bezoldiging ad. € 127.568 komt een onverschuldigde betaling als gevolg van het abusievelijk uitbetalen van het persoonlijk budget van € 3.023 in mindering. Dit bedrag is in 2017 reeds terugbetaald. Per saldo komt de beloning op € 124.545.

Er zijn in 2016 geen ontslaguitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dient te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

Vermelding alle interim-bestuurders

Er is geen sprake van interim-bestuurders.

Vermelding alle toezichthouders

Functie	Voorzitter J/N	Naam	Ingangsdatum aanstelling	Einddatum aanstelling	Beloning 2016	Beloning 2015	Belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen	Voorziening en beloning betaalbaar op termijn
Lid Raad van Toezicht	N	A. Vriesendorp-Dutilh	28-10-2009	2017	3.200	3.200	0	0
Lid Raad van Toezicht	N	W.J.M. Woertman	28-10-2009	2017	3.200	3.200	0	0
Lid Raad van Toezicht	J	R. Steenhart	26-10-2011	2019	3.200	3.200	0	0
Lid Raad van Toezicht	N	M.F. Laning	20-5-2008	dec-17	3.200	3.200	0	0
Lid Raad van Toezicht	J (tot dec 2017)	M.J.M.V. van Dijk	28-2-2008	dec-17	3.200	3.200	0	0
Lid Raad van Toezicht	N	J.P. van den Berg	1-7-2016	2024	2.133	-	0	0
Lid Raad van Toezicht	N	E.P. Kuipéri	1-7-2016	2024	2.133	-	0	0

Gegevens bij overschrijding toepasselijke norm

Functie	Ingangsdatum dienstverband	Einddatum dienstverband	Beloning	Belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen	Voorzieningen beloning betaalbaar op termijn	Uitkeringen wegens beëindiging v/h dienstverband
---------	----------------------------	-------------------------	----------	--	--	--

Scholengroep Spinoza heeft in 2016 geen overschrijdingen van de toepasselijke norm.

Scholengroep Spinoza

OVERIGE GEGEVENS - CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Hiervoor wordt verwezen naar de hierna opgenomen verklaring.

OVERIGE GEGEVENS - VOORSTEL RESULTAATBESTEMMING 2016

Netto resultaat over het jaar 2016

761.238

Het College van Bestuur stelt voor het positieve resultaat over 2016 van

€ 761.238 als volgt te verdelen:

	Saldo 1 januari 2016	Resultaat	Saldo 31 december 2016
	€	€	€
Algemene reserve (publiek)	7.763.491	(257.264)	7.506.227
Bestemmingsreserve (publiek)			
a.)Bapospaarverloven	37.741	-	37.741
b.)Jonge leerkrachten	-	-	-
	<u>37.741</u>	<u>-</u>	<u>37.741</u>
Bestemmingsreserve (publiek)			
c.) Reserves scholen (publiek) *	1.664.330	1.018.502	2.682.832
Totaal eigen vermogen	<u>9.465.562</u>	<u>761.238</u>	<u>10.226.800</u>

a.) De reserve Bapospaarverloven is in het verleden ontstaan vanuit destijds geldende regelgeving. Inmiddels is deze regelgeving gewijzigd en worden de reguliere bapo lasten jaarlijks in de exploitatie verwerkt. Het meerdere aan werkelijke bapo lasten boven de begroting wordt als onttrekking aan deze reserve verwerkt.

b.) Dit betreft een reserve die is ontstaan vanuit een overheidsbijdrage in het Najaarsakkoord 2013 en is dienvereenkomstig besteed.

c.) Vanaf schooljaar 2013/2014 hebben onze acht scholen een eigen reserve kunnen opbouwen vanuit hun exploitatieresultaten als onderdeel van de algemene reserve.

Aangezien de interne rapportagecyclus op schooljaar is gebaseerd, betreffen dit de standen per 31 juli 2016

Het voorstel voor deze resultaatbestemming van de resultaat over 2016 is op voorhand reeds in de jaarrekening verwerkt.

OVERIGE GEGEVENS - GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die vermeld moeten worden voor de beoordeling van de in deze jaarrekening gepubliceerde cijfers.

Scholengroep Spinoza

Kengetallen

	2016	2015	2014
totale baten (* € 1.000)	47.403	45.809	43.735
totale lasten (* € 1.000)	46.641	42.527	41.067
exploitatie resultaat (* € 1.000)	761	3.281	2.667
Eigen vermogen	10.227	9.466	6.184
Totaal vermogen	19.713	17.415	13.621
Solvabiliteitsratio	51,88%	54,35%	45,40%
Solvabiliteitsratio (incl voorzieningen)	67,55%	64,36%	53,69%
Solvabiliteitsratio (incl voorzieningen/excl vordering OC en W)	63,10%	58,99%	44,39%
Liquiditeit	230,31%	204,51%	144,37%
Rentabiliteit	3,86%	18,84%	19,58%
Weerstandsvermogen	21,57%	20,66%	14,14%
Rijksbijdrage / totale baten	94,12%	94,67%	94,00%
Personele lasten / totale lasten	79,64%	80,28%	80,06%
Materiele lasten / totale lasten	20,36%	19,72%	19,94%
leerlingen per 1 oktober			
VO	5.767	5.682	5.682
Vavo	74	77	77
knooppunt	17	16	16
totaal	5.858	5.775	5.775

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de raad van toezicht van Stichting Scholengroep Spinoza

Leidse Schouw 2
2408 AE Alphen aan den Rijn
Postbus 352
2400 AJ Alphen aan den Rijn

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2016

T (0172) 78 21 30
alphenaandenrijn@vanreeacc.nl
www.vanreeacc.nl
KvK nr. 64599892

Ons goedkeurend oordeel inzake het getrouwe beeld en ons oordeel met beperking inzake de rechtmatigheid

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Stichting Scholengroep Spinoza te Voorburg gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Scholengroep Spinoza op 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2016, uitgezonderd de gevolgen van de bestedingen beschreven in de paragraaf 'De basis voor ons oordeel met beperking inzake de rechtmatigheid', in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2016;
2. de staat van baten en lasten over 2016; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel inzake het getrouwe beeld van de jaarrekening

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Scholengroep Spinoza zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

De basis voor ons oordeel met beperking inzake de rechtmatigheid

In het boekjaar is de regelgeving met betrekking tot Europese aanbesteding niet geheel nageleefd. Een levering die boven het drempelbedrag van de Europese aanbesteding kwam, is niet Europees aanbesteed.

Ons oordeel met beperking inzake de financiële rechtmatigheid is tevens gebaseerd op het in het oordeel inzake de jaarrekening benoemde en door ons toegepaste wettelijke kader van de controle en onafhankelijkheid.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel met beperking inzake de rechtmatigheid.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit *[aansluiten op de inhoudsopgave van het jaarverslag]*:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.3 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.3 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur^{***}) is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Alphen aan den Rijn, 21 juni 2017
Van Ree Accountants

w.g.

drs. J. Bergman RA

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze

controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

